

Boodschap voor de

Veertigdagentijd van 1998

“Komt, gezegenden van mijn Vader, want Ik was arm en stond aan de zelfkant van de samenleving, en gij hebt u over Mij ontfermd”

Dierbare broeders en zusters

1. Dierbare broeders en zusters! Ieder jaar herinnert de vastentijd ons aan het geheim van Christus die “door de Geest naar de woestijn werd gevoerd” (Lc 4,1). Met dit uniek gebeuren gaf Jezus blijk van zijn volledige overgave aan de wil van de Vader.

De kerk biedt de gelovigen in deze liturgische tijd de gelegenheid om zich door het woord van God inwendig te vernieuwen en in hun leven de liefde te doen blijken waarmee Christus het hart doordringt van ieder mens die in Hem gelooft.

Als voorbereiding op het grote Jubileumjaar 2000 overweegt de kerk in dit jaar het geheim van de heilige Geest. Door dit geheim wordt de kerk in de woestijn gevoerd om met Christus de broosheid te ervaren van het menselijk bestaan, maar ook Gods reddende nabijheid.

De profeet Hosea schrijft: “Ik lok haar naar Mij toe, Ik zorg dat zij naar de woestijn gaat en Ik spreek tot haar hart” (Hos 2,16).

Daarom is de vastentijd een bekeeringsproces in de heilige Geest, waarbij we God in ons leven ontmoeten. Immers, de woestijn is een plaats van dorheid en dood, en staat gelijk met eenzaamheid. Maar tegelijk is het een plaats waar men geheel op God is aangewezen en zich bezint op datgene waar het op aan komt.

Voor een christen betekent de tocht door de woestijn dat hij aan den lijve ervaart hoezeer hij ten opzichte van God tekortschiet, zodat hij meer oog krijgt voor de aanwezigheid van de armen.

2. Dit jaar wil ik al de gelovigen de woorden ter overweging voorhouden die ontleend zijn aan het evangelie van Mattheus: “Komt, gezegenden van mijn Vader, want Ik was arm en stond aan de zelfkant van de samenleving, en gij hebt u over Mij ontfermd!” (vgl. Mt 25,34-36).

Het woord armoede heeft verschillende betekenissen. Allereerst denken we daarbij aan het ontbreken van voldoende middelen van bestaan. Deze armoede, waardoor veel van onze broeders en zusters tot een ellendig bestaan vervallen, is een schandaal. Ze doet zich voor in vele gedaanten en hangt samen met allerlei droeve verschijnselen: het ontbreken van de noodzakelijke middelen voor de eerste levensbehoeften en gezondheidszorg; geen of gebrekkige huisvesting met de daarmee gepaard

gaande abnormale toestanden; het naar de zelfkant van de samenleving schuiven van de zwaksten en het uitstoten van de werklozen uit het productieproces; de eenzaamheid van mensen die niemand hebben op wie zij kunnen terugvallen; de situatie van de internationale vluchtelingen en de slachtoffers van oorlog en wreedheden; de verschillen in inkomen; het ontbreken van een gezin met de ernstige gevolgen die dat met zich meebrengt zoals drugs en geweld.

Het is vernederend voor een mens de noodzakelijke middelen van bestaan te moeten ontberen. Het is een drama waarvoor zij die er iets aan kunnen doen, niet onverschillig mogen blijven.

Er bestaat ook een andere, even ernstige vorm van armoede. Daarbij ontbreekt het iemand niet aan materiële middelen maar aan geestelijk voedsel, heeft hij geen antwoord op de wezenlijke vragen, geen uitzicht voor zijn eigen bestaan.

Deze armoede treft de mens in zijn ziel en veroorzaakt groot leed. We zien met eigen ogen de vaak zeer droeve gevolgen daarvan, een leven dat alle zin heeft verloren.

Dit soort ellende treft men het meest aan in milieus waar mensen in welstand leven, voldaan zijn op materieel gebied, maar geestelijk geen richting kennen.

Wat Christus in de woestijn zei, is een bevestiging hiervan: "Niet van brood alleen leeft de mens, maar van alles wat uit de mond van God voortkomt" (Mt 4,4). Diep in zijn hart vraagt hij naar zingeving, smacht hij naar liefde.

De verkondiging van het evangelie in woord en daad is het antwoord om deze armoede. Het evangelie brengt redding en brengt ook licht in het duister van het leed, omdat het de liefde en barmhartigheid van God doet weten. Uiteindelijk wordt een mens verteerd door honger naar God. Als God de mens niet bijstaat is hij aan zichzelf overgelaten, is hij altijd in nood, en mist hij de ware bron van het leven.

De kerk bestrijdt steeds alle vormen van armoede, want als Moeder voelt zij zich ervoor verantwoordelijk dat iedere mens, niemand uitgezonderd, ten volle

een waardig leven kan leiden als kind van God.

De vastentijd is bij uitstek een tijd om de leden van de kerk te herinneren aan hun opdracht hun broeders en zusters te helpen.

3. De Heilige Schrift nodigt ons steeds door uit tot zorg voor de armen, omdat God zelf in hen aanwezig is: "Wie zich over een arme ontfermt, leent aan de Heer: Hij zal hem zijn weldaad vergelden" (Spr 19,17).

De openbaring van het Nieuwe Testament leert dat we de armen niet mogen minachten, aangezien Christus zich met hen vereenzelvigd.

In rijke landen en in een wereld die steeds meer gekenmerkt wordt door een alles overheersend materialisme mogen we de krachtige woorden niet vergeten waarmee Christus de rijken terecht wijst (vgl. Mt 19,23-24; Lc 6,24-25; 16,19-31). Met name mogen we niet vergeten "hoe Hij zelf arm is geworden opdat gij rijk zoudt worden door zijn armoede" (2Kor 8,9). De Zoon van God "heeft zich van zichzelf ontdaan en het bestaan van een slaaf aangenomen,... Hij heeft zich vernederd, Hij werd gehoorzaam tot de dood, tot de dood aan een kruis" (Fil 2,7-8).

Doordat Christus ten volle mens is geworden met inbegrip van armoede, lijden en dood, kan ieder mens in Hem zichzelf vinden.

Doordat Christus zelf arm werd, kan Hij werkelijk één worden met iedere mens die in armoede leeft. Vandaar dat de woorden waaraan het onderwerp van deze vastenboodschap is ontleend ook gehoord zullen worden bij het Laatste Oordeel; daar zegent Christus de mensen die Hem in de noodlijden-den hebben herkend: "Voorwaar, Ik zeg u: al wat gij gedaan hebt voor een dezer geringsten van mijn broeders hebt gij voor Mij gedaan" (Mt 25,40).

De mensen die God werkelijk liefhebben zullen daarom de armen hartelijk tegemoet treden. Zij begrijpen werkelijk dat God zo heeft willen worden om helemaal één te zijn met de mensen. Dat men zijn werkelijke liefde voor Jezus Christus laat blijken door de armen hartelijk te bejegenen, wordt

bewezen door Franciscus die een melaatse omhelsde omdat hij in hem de lijdende Christus herkende.

4. Iedere christen beseft geroepen te zijn om het leed en de last te delen van de 'ander' in wie God zelf schuil gaat.

Maar wanneer men zo openstaat voor de noden van andere mensen brengt dat met zich mee dat men hen met ware warmte tegemoet treedt, hetgeen alleen mogelijk is als men arm is van geest.

Want armoede bestaat niet alleen in negatieve zin. Er is ook een door God gezegende armoede. Deze noemt het evangelie "zalig" (Mt 5,3).

Vanuit deze armoede van geest erkent de christen dat de redding alleen van God komt; ze maakt hem bereid zijn broeders en zusters te dienen door hen 'hoger te achten dan zichzelf' (Fil 2,3).

Geestelijke armoede draagt als vrucht dat men van God een nieuw hart ontvangt. In de vastentijd moet deze vrucht rijpen in concreet gedrag, zoals: dienstbaarheid, openheid om het goede in de ander te zien, bereidheid om met onze broeders en zusters te delen, ernaar streven de trots te overwinnen waardoor we ons afsluiten voor onze naaste.

Deze sfeer van warm onthaal is temeer noodzakelijk om in te gaan tegen het in onze dagen veel voorkomende afstand nemen van anderen.

Men ziet dat heel duidelijk bij het probleem van de miljoenen vluchtelingen en ballingen, bij het verschijnsel van rassendiscriminatie en van onverdraagzaamheid jegens mensen die alleen maar de 'fout' begaan, buiten eigen land op zoek te zijn naar werk en betere levensomstandigheden, bij de angst voor alles wat anders is en daarom als bedreigend wordt ervaren.

Als we zo de noden zien van talloze mensen die naar onderdak zoeken, vechten om werk, onderwijs verlangen voor hun kinderen, is het woord van de Heer meer dan ooit van toepassing. Met betrekking tot deze mensen staat de christelijke gemeenschap steeds voor de uitdaging, hun een warm welkom te bereiden; ze kan immers niet voorbijgaan aan haar plicht om op die uitda-

ging in te gaan, en wel zo dat ieder mens kan leven in omstandigheden die passend zijn voor een kind van God!

Ik spoor iedere christen aan om in deze vastentijd zijn persoonlijke bekeering te doen blijken door een concreet teken van liefde jegens hen die in nood zijn, in hen het gelaat van Christus te herkennen die in een bijna persoonlijke ontmoeting herhaalt: "Ik was arm en stond aan de zelfkant van de samenleving .. en gij hebt u over Mij ontfermd".

5. Wanneer men zich zo bij de armen betrokken betoont zal er weer hoop gloren voor veel mensen. Als de kerk met Christus een mens in nood te hulp komt, wekt zij, alle kwaad en lijden, zonde en dood ten spijt, in de harten der mensen een nieuwe hoop.

In feite zijn de rampen die ons teisteren, de omvang van de problemen, het aantal noodlijdenden, zo groot dat wij die menselijkerwijze niet de baas kunnen. De kerk biedt, ook op materieel gebied, hulp om deze moeilijkheden te verlichten. Tegelijk weet de kerk dat zij in staat en verplicht is om meer te bieden. Wat meer dan wat ook van haar wordt verwacht is een woord van hoop. Waar materiële middelen de ellende niet kunnen verzachten, bijvoorbeeld bij lichamelijke of geestelijke kwalen, kondigt de kerk de armen de hoop aan die van Jezus Christus komt.

In deze tijd van voorbereiding op het paasfeest wil ik dit met klem herhalen. Als voorbereiding op het Jubileum van het jaar 2000 stelt de kerk 1998 onder het teken van de deugd der hoop, en voor iedereen – maar met name voor hen die zich het meest arm, eenzaam, lijdend, buitengesloten voelen – herhaal ik de woorden van de Paasequentie: "Christus op wie ik hoop, is opgestaan." Het kwaad dat de mensen doemt tot duisternis, de zonde waardoor hun hart in zelfzucht zich sluit, de angst voor de dood die hen bedreigt, heeft Hij overwonnen.

In het geheim van de dood en verrijzenis van Christus zien wij voor ieder mens licht dagen. Deze vastenboodschap is een uitnodiging, onze ogen te openen voor de armoede van zovelen. Ze tracht ook aan te geven langs welke

weg we op Pasen die Christus kunnen ontmoeten die, door zichzelf als voedsel aan ons te schenken, ons hart vervult met geloof en hoop. Daarom verlang ik dat deze vastentijd van 1998 voor iedere christen de gelegenheid wordt om met de Zoon van God de armoede te beleven, en een instrument te zijn van zijn liefde in dienst van onze broeders en

zusters in nood.

Vanuit het Vaticaan, 9 september 1997

JOHANNES PAULUS II

Vertaling: F. van Voorst tot Voorst s.j.